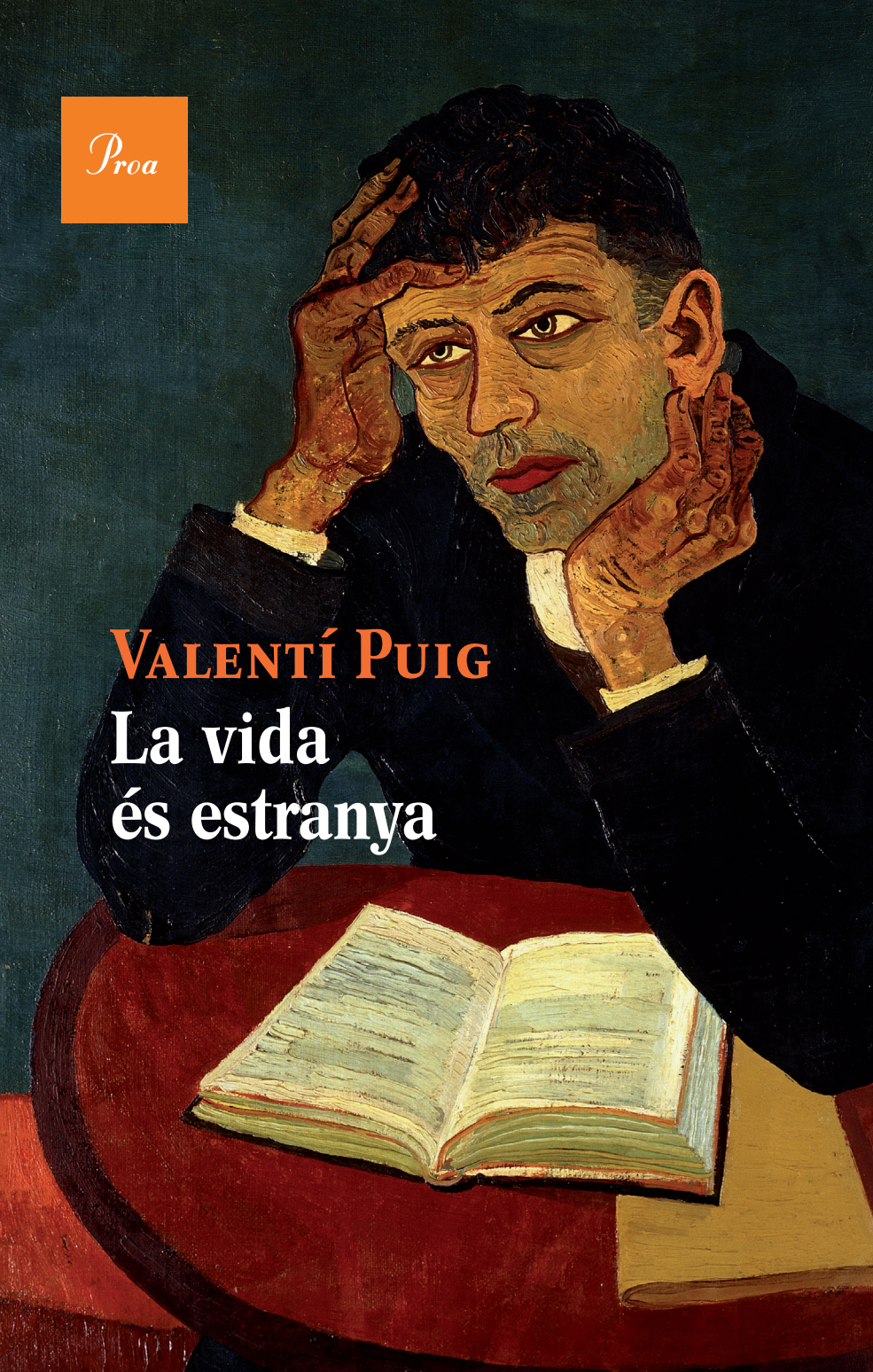

Proa

VALENTÍ PUIG

**La vida
és estranya**

VALENTÍ PUIG

LA VIDA ÉS ESTRANYA

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: novembre del 2014

© Valentí Puig, 2014

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Proa

Pedro i Pons, 9-11, 11a planta

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-532-2

Dipòsit Legal: B-21.752-2014

Composició: Víctor Igual, SL

Impressió: Limpergraf

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Tot és passat; res té futur. Estimava tant la mare que no sé com no m'atreuen gens els cossos dels homes. He perdut mitja vida entre Tossals i Barcelona, però no sóc d'enlloc. Tinc seixanta anys. Sé que algú ha dit, una vegada més, que jo era un fracassat, un fracassat «sense pal·liatius», un «paranoic». Ho van dir al Cafè de Plaça, al racó del billar, i tothom ho va sentir. Rigueren. Per això escric unes memòries, per fer saber qui sóc i les coses que he fet. Escric al meu pis de la plaça del Pi, a l'entrada del carrer Petritxol, guaito pel balcó i veig el rosetó de la façana sacra sobre el portal major de l'església del Pi. És l'hora dels precis i les devocions dels musulmans, descalços després de les ablucions, tots de cara a la Meca, i, com si els dirigís el muetzi des de la trona del Pi, una petita remor de pregarries m'arriba des dels terrats i balcons que ens envolten. Sóc Oleguer de Regós, l'últim membre de la noblesa de la Conca. Per això sóc historiador i per això vull escriure unes memòries.

Sóc orfe de pare abans de néixer. Del meu arbre genealògic no tinc per què explicar res perquè tothom el coneix i sap que el general Regós és el nostre avant-

passat més il·lustre, el gran patrici dels Regós, la part d'epopeia que correspon a una família com convé, però tothom el coneixia com a general Regós, figura militar de la causa carlina, de l'Expedició Reial que arribà a les portes de Madrid, féu marxa enrere i conclogué amb el conveni de Vergara.

Em queda altra lleialtat que la memòria? Quantes i quantes vegades, fins i tot de nen, no m'havia despertat abans d'hora per guaitar entre les boires baixes l'aparició del meu avantpassat, el general Regós, amb la seva tropa bigarrada? Creia escoltar el frec dels cavalls, el dring metàl·lic d'estreps i esperons, l'eguiñar de les muntures que semblaven inquietar-se per la premonició acre d'una batalla, el flastomar disciplinari dels sergents, l'alegria ininterrompuda del corneta adolescent; i, una vegada i una altra, tot passava entre boires i me'n quedava el record d'una fracció de veu, la intuïció d'una gropa poderosa de cavall, la lluïssor d'un sabre. La veu del general Regós, eixuta, taxativa, podia aconseguir que aquells homes topessin amb el llinar de la mort en qualsevol cavalcada, l'última. Tants matins amb el nas als vidres entelats de fred, alçant-me de puntetes per mirar per la finestra i veure una ombra entre ombres, un canvi de guàrdia a primera hora, la revolada d'un capot militar perdent-se entre un camí de pollancres.

Des de fa anys, cada dia passo moltes hores a la Biblioteca Semper, a tocar del Tinell. Va fundar-la el mecenes Befàs en els dies de la transició democràtica. Per desgràcia, Befàs, darrerament, ha anat a parar a la presó, per efecte col·lateral –diu– de la bombolla immobiliària. He considerat anar a veure'l però crec que els historiadors ens hem de mantenir a distància dels esdeveniments. La vida és cruel: Befàs abans era un mecenes de la pàtria i ara –com diuen els periodistes– és el rei destronat de les cantonades de l'extraradi i l'emperador d'un Eldorado immobiliari inhabitat a la franja de Lleida. Befàs és a la presó per mor d'una ciutat fantasma, sense gent ni vida, blocs de pisos que van clivellant-se i tenen taques d'humitat sense que ningú hi hagi viscut. De segur que Befàs es veia com un faraó, perdut allà, arran de la franja de Ponent, mentre els estalvis s'acabaven i les hipoteques vencien. Aquella ciutat fantasma deu ser com una immensa sala hipòstila, un laberint protohistòric, guaitant al mirall de l'Eufrates quan passa per Babilònia.

Me l'imagino fent passes pel pati penitenciari de Can Brians, amunt i avall, com l'havia vist al seu despatx gratant-se el cul, amunt i avall per les sales del Kremlin, talment Napoleó, inquiet, desassossegat per l'incendi de Moscou. Alguna vegada Befàs ha pogut semblar un personatge plutarquià, però només és un personatge menor d'una història de decadència. Un

petit Napoleó d'un país no gaire gran, d'un present sense passat real, d'un futur sempre indecís. Amunt i avall pel pati de Can Brians. Befàs em va suggestionar ja fa anys. Ens sol passar als homes d'inacció.

Tot just casat, l'any 1976, vaig posar-me a escriure la història de l'ermita de la Salvació. La vaig publicar deu anys després. Era un historiador de trenta-quatre anys. I l'any 1995, amb les línies mestres al cap, la idea d'escriure un estudi definitiu sobre les lleis de la Història prengué cos. Sabia que seria l'obra de tota una vida. Hi treballo cada dia a la Biblioteca Semper. No tinc a mà cap altre fons documental més extens i desordenat, més desconegut, sobre la història universal. És biblioteca, arxiu, hemeroteca. Tot i que dedico les hores de feina a casa per anar passant en net els milers de fitxes a l'ordinador, sovint trobo als arxius de la biblioteca alguna nova peça per a la meva obra. M'agrada estar-m'hi dies i dies, millor si estic sol, a part de la bibliotecària silenciosa, sense la tos gargamellosa dels erudits ni l'olor de peus que fan els estudiants que vénen de jugar a bàsquet. Un dia rere l'altre, la Biblioteca Semper m'és un redós de naftalina bibliogràfica i de solitud que jo he de transformar en una revisió a fons dels eixos de la Història. Passen setmanes i sóc l'únic lector, tutelat per la bibliotecària estràbica, de cuixam rotund. Suposo que ella sap, des de fa anys, que jo la miro quan va i ve, sense gaire res

a fer, amb el volum de les cuixes desplaçant masses d'energia carnal que encara em torben. I crec saber que ella ho sap. Després em capfico en tractats de mitologia precolombina, manuals d'estratègia militar abissínia, lligalls de documentació i col·leccions de revistes científiques vuitcentistes; però, adesiara, aquella bibliotecària em fa perdre per un instant la capacitat de trobar sentit a les memòries d'algun navegant d'aigües índiques o a l'empremta de l'art sumeri.

Quan incapacitàrem l'avi, descobrírem que tenia un pis al carrer Petritxol. Era el seu cau llibertí a Barcelona, com considero deduïble. Vaig pujar per l'escala angosta amb certa inquietud. Era un pis petit però distribuït en quatre habitacions esquifides, on tot just cabia un llit, i una sala amb otomanes i tapissos, representació d'escenes històrico-eròtiques que amb el temps vaig identificar amb instants finals d'imperis en decadència. I cada habitació tenia una decoració pròpia: japonesa, africana, art déco, una escena d'oasi berber. Era la seva última excentricitat, a part de la demència. M'hi vaig instal·lar. M'hi estic sovint, guaitant pel balcó que dona a la plaça del Pi. A les tardes, sovint, traspasso la plaça de Catalunya i pujo pel passeig de Gràcia fins a la Diagonal.

Fa mesos queia una pluja fina i Barcelona s'hi aclimatava amb un sentimentalisme fàcil, fins i tot romàntic a les zones enjardinades que han sobreviscut a l'etapa ingloriosa de les places de ciment i les rotondes de disseny. La pluja havia buidat els bancs per a jubilats que la municipalitat custodia com vestigis d'un passat imaginari. Feia un dia de festa menor, quan els vells miren la pluja per la finestra perquè no poden sortir a voltar per la residència geriàtrica amb el taca-taca i comentar-ho amb les reiteracions de l'Alzheimer per veure el mateix cel a les mateixes hores.

Redossat de la pluja a l'entrada de la FNAC de la plaça de Catalunya, se'm posà a parlar un home d'edat castigada, de cara cendrosa. Havíem coincidit a les aules de Dret o es confonia? Sacsava un paraigua amb ratlles blanques i blaves, com un tendal de platja. Va pel segon càncer, amb la mirada esmoreïda per la quimioteràpia. Em digué que encara té un bon despatx de dret civil. S'aturà de ploure i anàrem pujant pel passeig de Gràcia. Em parlà com si fes dos dies que ens acabàvem de veure al bar de la Facultat.

—No desitjo ser altra cosa que un animal de costums, fer cada dia a la mateixa hora el mateix que vaig fer el dia abans. Llevar-me, esmorzar sense escoltar gaire la ràdio, anar al despatx, tornar a casa d'hora i parlar amb la meua dona, tocar el buit que deixen els fills que ja van sols per la vida. Una becaina. La televisió.

Em sorprèn encara el pas de la Barcelona olímpica, que no tenia prou hotels i se'n feren tants que tot-hom pensava que s'haurien de tancar, a la Barcelona d'ara, que creu que necessita més i més hotels. Tindrien raó els que suposen que Barcelona encerta quan improvisa. També quan no s'esvalota i prospera. Però, gairebé de sobte, el turisme va afluir amb el nou segle i cada vegada es construïen més hotels, i, a mesura que l'economia catalana es transformava en una economia de serveis, els nous magnats eren els propietaris d'hotels que ja eren ben considerats per la banca. Un adéu, mig d'amagat i desagraït, a la gran Barcelona industrial. En el sistema arterial de la ciutat, els arquitectes implanten hotels d'inspiració japonesa o futurista, en l'apoteosi del «mix», del personal vestit de negre i la difícil diferenciació entre un lavabo i un bidet gràcies a la creativitat del disseny. De manera que el passeig de Gràcia desborda de turistes motxillers, sotmesos a la calor suosa del migdia, i hi abunden els compradors nou-rics de Rússia i l'ex-Iugoslàvia a hora foscant, mentre el turisme car reserva taula per sopar als restaurants clàssics i el turisme mitjà es deixa portar per un taxista a comissió fins als *merenderos* de la zona de Nous Barris o, amb menys poder adquisitiu, s'atordeixen amb vins químics en alguna taverna propera a Santa Maria del Mar.

—M'agraden els concursos de paraules —m'anava dient el condeixeble hipotètic—. Anar a dormir amb un llibre que potser mai acabaré. Sentir el cos de la

meva dona emmotllant el matalàs. Entrar en un somni i, en qüestió d'hores, començar un nou dia. Això és per a mi la vida, la rutina feliç. No, Regós, que no em vinguin amb aventures! Vull viure fermat curt. Animal de costums. Ben clar. Com t'ho diria? Els dilluns minestra, i els divendres, bacallà.

Ho puc entendre. Jo mateix visc en la rutina, però tinc l'horitzó del llibre que estic pensant i preparant. L'ambició també necessita rutina. A la Barcelona d'avui, tothora sonen els telèfons mòbils, fins a l'excés, però jo en tinc un des de fa cinc anys i no sona mai.

—En tinc prou de coses imprevisibles. M'agradaria viure en un món més previsible. M'entens, oi?

Caminàrem passeig de Gràcia amunt. Ara en diuen la milla d'Or. El passeig de les marques *premium*, Cartier, Dior, Vuitton. Reformes a l'hotel Majestic. Cues de pediatres japoneses al portal de la Casa Batlló, ben a prop d'on hi ha els despatxos emèrits dels ex-presidents de la Generalitat, i estudiants nòrdics de fotografia elemental embadalits pel Quadrat d'Or. L'hotel Mandarin com a fita d'una Barcelona tan nova, imprevisible i en discòrdia subterrània. Un nou *skyline* amb el tòtem tribal de la torre de Nouvel. No sé com acabarà això avui per demà, però al final tot serà com les empremtes en la sorra que les ones esborren tot d'una, les onades de la Història. Són a la vega da temps de corrupció i d'inestabilitat, dues constants de la conducta humana al marge de breus parèntesis

illusoris i trencadissos. Els nous hotelers, amb pui-xança de tribus conqueridores, pugnen amb les dinasties que han pignorat fins i tot la vaixel·la. Contrast melodramàtic entre la sequera creditícia i el boom hotel·ler o la floració comercial del passeig de Gràcia. Alhora, Barcelona és la capital meridional del «top manta», de seguida que fa una mica de bon temps.

Quan arribàrem a la Diagonal, el condeixeble metastàtic, ex de tot, partí xino-xano a casa per veure un concurs de paraules. Era un adéu probablement fotografiat per satèl·lit, amb el paraigua de ratlles d'aquell animal de costums, un subjecte universal. Com acceptar la precarietat del paraigua, tan útil quan cau una pluja mansa i tan infidel quan bufa un vent fort? Filosofia estoica de la quimioteràpia.

Vaig desviar-me per la Diagonal. En una cantonada, un home furgava entre els cartons i les bosses d'un contenidor de deixalles. L'home em mirà i digué: «Escolti, *jefe*, em contracta de guardaespatlles?». Potser em feia culpable de la crisi, de l'atur, de la misèria. I havia fet la pregunta amb els ulls enfonsats, d'algú que fa massa temps que espera. A qualsevol cantonada et pots trobar la Barcelona de la Milla d'Or, la Barcelona dels segrests exprés, de les manifestacions gasoses i de la bona gent que sobreviu.

Pel passeig de Gràcia, des de la Rambla, de petit havia pujat amb la mare per veure'ns al Saló Rosa amb la

seva amiga Palmira, una dona estrafolària. Ara fa vint-i-set anys, la mare va trencar-se una cama i tres costelles quan llenegà un matí per una síquia del petit hort del Castell, enmig de la boira de la Conca del Corema. La ingressàrem a la clínica Doctor Rull. La mare superiora deixà sortir sor Clara de la Llum, la meva germana bessona Eulàlia, de la clausura. Els primers dies, tinguérem la visita de parents i amics. La consolaven de forma rutinària i després es posaven a parlar entre ells, del temps, de les sèries de televisió, del preu de les coses. La mare callava, mirant el sostre de l'habitació com si hi busqués subministraments impossibles de paciència. Mai s'havia queixat de res i no era hora de posar-s'hi. De sobte tots callaven perquè ja no sabien quin tema convencional de conversa els pertocava. Jo aprofitava les visites més llargues per anar-me'n a fer un tomb per Tossals, a prendre una mica l'aire, com deia la mare, amb una mirada d'amor sense límit.

El vell oncle Tonet, que encara fumava calique-nyos, digué:

—Em penso que des d'aquí portàrem el teu avi a la tomba. Què en fa d'això? Tres o quatre anys? Les infermeres encara eren monges. Aquí no hi havien posat cafeteria. Tots els amics de la Conca, qui sap on són?

No semblava possible fer-lo callar, ni semblava que la mare se l'escoltés.

—Tots de cap a la tomba... No hi doneu més voltes.